

אפרת וארו
(מימין ומשמאל)
חיים ואוהבים
ללא אישור
המימסד הדתי.
הם ערכו
הסכם פרטי
לחיי־מישפחה
וכך ניטרלו
את הרבנות

לסנדל את הרבנים!

הרת. ובכלל, המושג המיפלצתי הזה אין לו כל משמעות חוקית. מלבד משמעותו הדתית.

פקידי משרד־הפנים, שאיימו לאח־הונה על נשים אילתיות אשר נישאו לתיירים הוריים, ואמרו להן כי ילדיהן יהיו ממזרים — פשוט ניצלו את בורותן ושיקרו להן. נשים אלה, אגב, אינן יוצאות־דופן כלל. סקר שערכה לאחרונה נעמת מגלה, כי 60 אחוז מהישראלים אינם יודעים מה מש־מעוּתו של המושג.

עוד בעיה המתעוררת במישרד־הפנים: פקיד־המישרד מסרבים לערוך האחרה בשמות־המישפחה של בני־זוג שלא נישאו כחוק. הנימוק שלהם הוא כי "יש בכך סכנת הטעיה". שכניהם התמימים עלולים, חלילה, ליפול כפת.

בעיה של ממש מתעוררת לפני זוג צעיר בבואו לבקש משכנתא לדירה. מישרד־השיכון דורש מהם תעודת־נישואין, שאותה ניתן להשיג בארץ רק אצל רב, פומר או קאדי (ראה מיסגרת).

אבל ככלל, בעייתם של זוגות כאלה אינה חוקית־מישפטית, אלא חברתית. מה יאמרו בנייה־המישפחה? החברים? אנה נוליד את הבושה?

עמותה חדשה שקמה לאחרונה, בשם השרות החילוני, לקחה על עצמה לסלול את הדרך לפני זוגות שהחליטו למרוד בטקסים הדתיים ובשילטון הדין הדתי על חייהם הפרטיים. ארו ואפרת היו בין המצד־טרפים הראשונים.

את מטרות העמותה היא להביא לתודעת הציבור החופשי, כי ניתן להתנער מכבלי חוקי־האישות הדתיים, ובלבד שציבור זה יהיה נחוש בדעתו ויידע כיצד לנצל את המצב המישפטי הקיים.

מייסדי העמותה — ביניהם יצחק חסון, הפרופסור יהושע פורת, תמר וילברג, ישעיהו־תומא ש"ק, יגאל בך

של העדה הם היחידים הרשאים לערוך טיקסי־נישואין, וגם טיקסי־קבורה. אך מה קורה לבני־זוג המורדים בחוק הארכאי?

הפחד הראשון הוא, תמיד, מה יהיה מעמדם של הילדים. לפי האמונה הרווחת, ילדים הנולדים מחוץ לנישואין אינם רתיים הם "ממזרים". מסתבר שאמונה זו מבוססת על דין נוצרי, ולא על דין יהודי. המושג "ממזר" שמור ביהדות לילד הנולד לאשה שאינה פנויה מיחסיה עם גבר שאינו בעלה. ילדים אחרים, שנולדו מכל קשר שהוא, ובלבד שאמם יהודיה ופנויה, הם כשרים ויכולים בגרותם אפילו להתחרה, אם ייתקפו לפתע באהבת

פחתו של ארו אני רוצה לצרף לשמי, והוא יצרף לשמו את שלי."

מה יאמרו במישפחה?

אפרת וארו הצטרפו לקבוצה גדולה, שאיש אינו יודע בדיוק את היקפה, של זוגות שאינם חיים על־פי הדין הדתי.

הם לוחמים בטחנות־רוח. לפי החוק בישראל, הקיים עוד מימי האימפריה העות'מאנית, כל אדם משתייך לעדה דתית, ורק בתוך עדה זו הוא יכול להינשא. הכהנים המוכרים

מצא חן. היא מאוד רצתה לראות חופה".

אפרת: "גם הוריי היו מעריפים שנתחתן כדת־משהו־ישראל. הם חר־ישים שיש לי השפעה רעה על אח־יותיי הצעירות."

סבא שלי, שנולד במאה־שעריים ונמלט משם, יודע עלינו. זה בהחלט לא מוצא חן בעיניו. אבל זו החלטה שלי, ולא שלו. חוץ מזה, הוא מאוד רוצה לראות נכד."

מלבד ההתנגדות שיש לי לרבנות, כך אוכל גם לשמור את שם־המישפחה שלי. מה פיתאום שאחליף אותו בגלל גבר? נשאתי אותו כל חיי, ואני רוצה להמשיך לשאת אותו. את שם־מיש־

ני לא מאמינה בשום חוק דתי, "אומרת אפרת. הדת היא פשוט נגד ההכרה שלי. אני מסרבת לשמור על כשרות, למשל. טקסים כמו בר־מיצווה, מילה, טבילה או תפילה לא אומרים לי כלום, או כאשר אני רוצה להתחתן — למה עלי לעשות זאת דווקא ברבנות? זו תהיה מצדי־צביעות, מעשה המנוגד להכרתי."

אפרת גרוחובסקי (26) החליטה למרוד ברבנות. כשבשל בה הרצון להקים מישפחה עם ארו, תאיתו היא חיה יותר מארבע שנים, התברר לה שגם הוא מאס בשילטון הדתי.

ארו בוטל (32) כבר היה נשוי בעבר. כמו כולם, ברבנות. כשבא להתגרש, אחרי שבע שנות־נישואין, היה בידו הסכם מוכן. הוא ואשתו לא רצו להעניק לדיינים את התענוג שבחיטוט בחייהם הפרטיים. אך גם כך היה צורך בארבע ישיבות תמימות של בית־הדין, עד שאושר הגט.

אחרי החוויה הבלתי־נעימה, החליט ארו שלא להזדקק עוד לשרותי המוסד הדתי.

אפרת: "אני רוצה להיכנס לנישואין במצב של שווה, ולא כנחותה. הטקסים שלהם מצחיקים אותי, אבל יותר מזה: משפילים אותי. אני מסרבת שגבר יקנה אותי בכתיבה, ואני לא מוכנה בשום אופן — במיקרה של פרידה — להתדיין לפני אנשים שמתייחסים אליי כאל שווה פחות מאשר הגבר."

בניגוד לרבים אחרים, שרק רוטנים נגד המונופול המוחלט שיש למוסדות הדתיים בארץ על חייהם־האישות, הח־ליטו ארו ואפרת לעשות מעשה. הם ניגשו לעורך־דין, ערכו חוזה מפורט לחיים משותפים ובכך עקפו את הרבנות.

ארו: "אין בעניין הזה שום בעיה. זה חוקי לחלוטין, וזה הרבה יותר נוח מהנישואין הדתיים המקובלים. החי־סרון היחיד הוא שאין חגיגות ובר־קאס. בעיני הבת שלי זה לא כל־כך

ברית־מילה למען משכנתא?

האפליה המוחשית ביותר בין זוגות הקשורים בנישואין דתיים לבין זוגות המיקימים מישפחה ללא ברכת הרבנות שוררת במישרד־השיכון: החי־לונים, שמרדו ברבנות או שאינם יכולים לקבל את שרותיה מסיבות אחרות, אינם זוכים במשכנתא הניתנת לזוגות צעירים.

האבסורד בתחום זה חוגג, ומציג באור נלעג את העקרונות האידיאולוגיים שעליהם בנויה המדינה. שני עולים חדשים, צעיר וצעירה המתגוררים במרכז־קליטה בדרום הארץ, פנו באחרונה לשרות החילונית ובפניהם בעיה מוזרה. השניים הכירו זה את זה בארץ אירופית, כאשר שרו ביחד במקהלת בית־הכנסת המקומי. הם התאהבו. החליטו לעלות לי־ארץ ולהקים כאן משפחה. לכל אחד מהם יש אב יהודי. אמותיהן אינן יהודיות.

בישראל קיבלו שניהם מעמד של עולים חדשים, כי למי חוקי־השבבות הם נהנים מזכויות כאילו היו יהודים: החוק מעניק לקרובי־מישפחה של יהודים זכויות שוות לזכויות היהודים.

הצעירה באה ארצה ראשונה, וכשנודע לה על הסיבוך ההילכתי־חוקי החליטה לעבור טקס גיור. כעת היא יהודיה לא רק בעיני עצמה, אלא גם בעיני הרבנים.

הצעיר בא ארצה אחריה. קיבל מעמד של עולה. אך סירב בכל תוקף לעבור טקס דומה. במיקרה שלו אין המדובר רק במילמול כמה פסוקים וטבילה בבריכה, אלא גם בנייתו־מכאיב ומשפיל. כאן התגלתה הבעיה הגדולה: אין הם יכולים לעזוב את מרכז־הקליטה, כי מישרד־השיכון אינו נותן להם משכנתא לדירה משותפת כל עוד לא יציגו לפניו תעודת־נישואין. אך על־פי השקפתו של החוק, כל אחד מהם שייך לעדה דתית שונה. וב־ישראל ניתן לקיים טיקסי נישואין רק בין בני עדה דתית אחת.

המיתרון המקובל במיקרים כאלה הוא נישואין אזרחיים בחו"ל. במדינה שבה אין מפשטים ב־דתם של בני־הזוג, אך זוהי אפשרות יקרה — עורכי־הדין המסדיירים זאת גובים עד 1,800 דולר. יש גם פיתרון אחר, זול יותר, שאותו שוקלים שני הצעיר־ים: האשה תתנצר, שניהם יינשאו בכנסייה, והאיש שור יקבלו מהכומר יוצג לפני פקיד־הרישום ב־מישרד־הפנים, שירשום בתעודת־הזהות שלהם כי הם נשואים זה לזה. ואז, סוף־סוף, יתפתח לפניהם קופת המשכנתאות של מישרד־השיכון — שהרי ישמרו על מעמדם כעולים חדשים. "חוק שב־ת־אים", וגם ייהנו מזכויות של מישפחה.